

Częstochowa, dnia 25.03.2025 r.

Dr hab. inż. Marta Starostka-Patyk, prof. PCz.

Wydział Zarządzania

Politechnika Częstochowska

Recenzja rozprawy doktorskiej

autorstwa mgr Ewy Bizoń-Pożyczki

pt.: *Partycypacja społeczna w rozwoju zrównoważonego miasta. Determinanty, uwarunkowania, ograniczenia – ujęcie koncepcyjno-modelowe*

**napisanej pod kierunkiem promotorów: dr hab. Blanki Tundys, prof. US
oraz dr inż. Tomasza Wiśniewskiego**

Podstawę formalną sporządzenia recenzji stanowi pismo Rady Naukowej Instytutu Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 16.01.2025 roku o powołaniu mnie na recenzenta przedmiotowej rozprawy doktorskiej. Recenzja została opracowana w oparciu o najważniejsze kryteria oceny prac naukowych.

Recenzowana rozprawa dotyczy problematyki partycypacji społecznej w kontekście rozwoju zrównoważonego miasta – zagadnienia osadzonego w naukach o zarządzaniu i jakości, w szczególności w obszarze zarządzania projektami, politykami miejskimi i zrównoważonym rozwojem. Tematyka pracy jest aktualna, interdyscyplinarna i ważna zarówno z punktu widzenia teorii, jak i praktyki funkcjonowania współczesnych miast.

Problematyka poruszana w pracy odpowiada na współczesne wyzwania związane z transformacją przestrzeni miejskich w kierunku bardziej inkluzywnych, zrównoważonych i inteligentnych. W szczególności podjęto próbę identyfikacji uwarunkowań, determinant i ograniczeń procesu angażowania interesariuszy w procesy decyzyjne dotyczące wdrażania projektów miejskich.

Uważam, że dokonany przez Doktorantkę wybór problemu naukowego spełnia oczekiwania i wymogi stawiane w tym względzie dysertacjom doktorskim. Dobór tematu należy uznać za zasadny, a jego osadzenie w dyskursie naukowym za dobrze uzasadnione. Autorka słusznie wskazuje na istniejące luki badawcze w zakresie integracji

Patyk

interesariuszy w procesach miejskich, co stanowi o wysokim potencjale poznawczym pracy.

Rozprawa liczy 282 strony, na co składają się: wstęp, pięć rozdziałów, zakończenie, bogata bibliografia (prawie 300 pozycji, w tym wiele anglojęzycznych), spisy tabel, rysunków i wykresów, a także załącznik z kwestionariuszem ankiety.

Struktura pracy jest przejrzysta, logiczna i podporządkowana celowi badawczemu. Podział na część teoretyczną (rozdziały 1–3) oraz empiryczną (rozdziały 4–5) jest poprawny i adekwatny do podejścia badawczego. Każdy rozdział rozpoczyna się wprowadzeniem i kończy syntetycznym podsumowaniem, co poprawia percepcję pracy i świadczy o wysokim poziomie redakcyjnym.

Praca ma charakter teoretyczno-empiryczny, z elementami eksploracyjno-eksplanacyjnymi. Treści w poszczególnych rozdziałach są rozłożone równomiernie, a ich zawartość merytoryczna wykazuje spójność z zakresem badań. Układ pracy jest typowy dla prac doktorskich, podporządkowany celowi, pytaniom badawczym i hipotezom. Tym samym tak zaprojektowaną strukturę pracy należy uznać za poprawną.

Dodatkowo, mając na uwadze przyjętą strukturę, należy stwierdzić, że zakres rozdziałów teoretycznych odpowiada zakresowi tematycznemu pracy a rozważania poparto bogatym i poprawnie zastosowanym cytowaniem 288 pozycji bibliograficznych (polsko- i anglojęzycznych). Dobór źródeł należy uznać za prawidłowy.

Rozdział pierwszy stanowi fundament teoretyczny pracy. Autorka przedstawia tu ewolucję i definicje koncepcji interesariuszy, ze szczególnym uwzględnieniem ich roli w projektach miejskich. Omówione zostały różne podejścia do identyfikacji, klasyfikacji i zarządzania interesariuszami, a także znaczenie relacji między nimi a władzami lokalnymi. Wskazano także na aspekt etyczny i funkcjonalny koncepcji w kontekście smart city i zrównoważonego rozwoju.

W rozdziale drugim omówiono koncepcję zrównoważonego rozwoju z naciskiem na cele społeczne, środowiskowe i gospodarcze w przestrzeni miejskiej. Zaprezentowano podstawy prawne oraz działania prowadzące do zielonej transformacji miast. Szczególną uwagę poświęcono roli interesariuszy w realizacji celów zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza w kontekście urbanizacji, innowacji technologicznych i polityk publicznych.

Rozdział trzeci poddaje analizie miasto jako podmiot zarządzania i przestrzeń implementacji strategii zrównoważonego rozwoju. Przedstawiono w nim ramy prawne funkcjonowania miast w Polsce, polityki miejskie oraz modele smart city i city logistics. Rozdział ten prezentuje miasto jako dynamiczny system, w którym realizowane są cele transformacyjne, w tym transport niskoemisyjny i innowacyjne formy komunikacji z mieszkańcami.

Czwarty rozdział przedstawia część empiryczną pracy. Opisano w nim metodologię badania ankietowego przeprowadzonego wśród 635 mieszkańców 11 polskich miast. Wyniki badania ukazują poziom wiedzy i zaangażowania obywateli w kwestie związane z zieloną transformacją, ich oczekiwania wobec władz oraz sposoby komunikacji z miastem. Diagnoza wskazuje na niedostateczne informowanie mieszkańców i potrzebę pogłębionej partycypacji społecznej.

Ostatni piąty rozdział stanowi syntezę teoretyczno-empirycznych rozważań i zawiera autorski model koncepcyjny partycypacji społecznej w zrównoważonym mieście. Omówiono tu determinanty, uwarunkowania i ograniczenia wdrażania projektów miejskich z udziałem mieszkańców. Zidentyfikowano bariery systemowe, prawne i organizacyjne oraz przedstawiono rekomendacje dla władz miejskich w zakresie zwiększania efektywności współpracy z interesariuszami.

Oceniając konstrukcję pracy, konieczne jest również odnotowanie wysokiego poziomu strony redakcyjnej recenzowanej pracy doktorskiej. Ponadto, praca jest napisana starannie, w dobrym i dojrzałym naukowo stylu. Autorka wykazała się erudycją i znajomością analizowanej tematyki. Całe rozplanowanie tekstu, wygląd rysunków i tabel są bez zastrzeżeń, a omawiane tematy są odpowiednio dobrze zilustrowane. Zatem, zarówno stronę formalną jak i językową oceniam wysoko i poprawnie.

Z punktu widzenia oceny merytorycznej, metodologicznej i metodycznej pracy istotny jest wstęp, w którym Autorka, po wprowadzeniu i uzasadnieniu wyboru tematu rozprawy doktorskiej, wskazała luki badawcze, a następnie określiła jej cel, problemy badawcze, hipotezy i metodologię.

Głównym celem badań jest *próba identyfikacji determinant, uwarunkowań i ograniczeń partycypacji społecznej w procesach decyzyjnych dotyczących wdrażania i realizacji projektów miejskich. Celami szczegółowymi są:*

1. *określenie sposobów i możliwości wzmocnienia współpracy pomiędzy władzami lokalnymi a interesariuszami, w szczególności w formie i zakresie partycypacji społecznej,*
2. *wskazanie sposobów i możliwości zwiększenia udziału partycypacji mieszkańców w procesach decyzyjnych dotyczących inicjowania, projektowania i wdrażania społecznych i środowiskowych projektów miejskich.*

Autorka zdefiniowała również problem badawczy i lukę badawczą: *identyfikacja determinant, uwarunkowań i ograniczeń skłonności mieszkańców do angażowania się w procesy decyzyjne w mieście.* Problem ten został doprecyzowany dwiema tezami:

Problem 1. Mieszkańcy są w niedostatecznym stopniu angażowani w procesy decyzyjne związane z wdrażaniem nowoczesnych projektów miejskich, których zakres obejmuje zagadnienia społeczne i środowiskowe.

Problem 2. Interesariusze nie mają wystarczającej wiedzy na temat korzyści z realizacji projektów społecznych i środowiskowych, w związku z czym, nie są zainteresowani uczestnictwem w procesie decyzyjnym dotyczącym inicjowania, projektowania i wdrażania tego typu projektów.

Na podstawie powyższych w pracy postawiono następującą hipotezę główną: *Istnieje potrzeba włączania interesariuszy w procesy decyzyjne związane z inicjowaniem, projektowaniem i wdrażaniem projektów miejskich, w aspekcie projektów miejskich spełniających zasady zrównoważonego rozwoju, i uszczegółowiono ją dwiema pomocniczymi:*

Hipoteza 1. W miastach niezbędne jest podejmowanie działań angażujących interesariuszy w procesy decyzyjne dotyczące miejskich projektów społecznych i środowiskowych.

Hipoteza 2. Wiedza mieszkańców na temat zadań miasta w kwestiach społecznych i środowiskowych determinuje ich poparcie dla wdrażania projektów miejskich.

Zarówno cele jak i problemy badawcze zostały określone poprawnie, adekwatnie do tematyki pracy. Są one sformułowane odpowiednio i zawierają potencjał badawczy wymagający weryfikacji. Hipoteza badawcza również jest poprawna, aczkolwiek moje zastrzeżenia budzi jej zbyt rozbudowana forma. Uważam, że korzystniejsze byłoby zapisanie hipotezy głównej w bardziej ogólnej formie, a następnie uzupełnienie jej

hipotezami cząstkowymi w większej liczbie niż dwie. Taki zapis hipotez byłby zdecydowanie bardziej czytelny i jednocześnie uporządkowany.

Do realizacji i weryfikacji założeń badawczych wykorzystano wybrane metody jakościowe i ilościowe:

- *studia literaturowe – literatura polska i zagraniczna (publikacje naukowe, akty prawne, zasoby internetowe),*
- *analiza danych ze źródeł wtórnych udostępnianych m.in. przez Główny Urząd Statystyczny, Eurostat oraz WordBank,*
- *autorskie badanie ankietowe oraz analiza statystyczna uzyskanych wyników,*
- *metoda obserwacji.*

Wybór tych metod uważam za zasadny, metody zostały wykorzystane w sposób prawidłowy, a przeprowadzone na ich podstawie wnioski można uznać za względnie pełne i wyczerpujące. Na szczególną uwagę zasługuje jakość badania ankietowego – zrealizowanego na próbie (n=635) mieszkańców 11 polskich miast. Wyniki są przedstawione w sposób klarowny, poparte wykresami, tabelami i komentarzem. Wnioski są trafnie sformułowane i poparte danymi empirycznymi. Przeprowadzone badania empiryczne zostały zrealizowane zgodnie z obowiązującym rygorem badawczym, uzyskane wyniki zinterpretowano poprawnie. Wybrana metodyka badań oraz tok postępowania badawczego są poprawne merytorycznie i pokazują dojrzałość warsztatu naukowego Autora.

Reasumując ocenę teoretycznej części pracy uważam, że wszystkie kluczowe z punktu widzenia problemu badawczego pojęcia i zagadnienia są dobrze omówione, poparte właściwą bibliografią. Brakuje jednak dyskursu naukowego, Autorka nie prezentuje swojego zdania i punktu widzenia.

Natomiast w ocenie części empirycznej należy podkreślić rzetelność i kompleksowość przeprowadzonych badań oraz szerokość wnioskowania. Jako jedno z najważniejszych osiągnięć Doktorantki można wskazać autorskie koncepcje stanowiące rozwiązanie problemu wdrażania projektów miejskich z uwzględnieniem partycypacji społecznej.

Zaprezentowane wyniki przeprowadzonych badań pozwoliły na osiągnięcie założonych celów badawczych oraz pozytywną weryfikację hipotez. Wnioski oraz postulaty wynikające z realizacji zamierzeń badawczych przedstawione zostały w zakończeniu pracy. Tutaj Autorka starannie udowadnia zasadność podjęcia tematu pracy oraz istotność uzyskanych w toku badań rezultatów.

Jednocześnie, nie podważając wartości naukowej pracy, można wskazać pewne obszary do potencjalnego pogłębienia lub dopracowania, zapewne już w kolejnych pracach naukowych Autorki:

- Praca opiera się na modelowym podejściu do partycypacji, ale stosunkowo mało uwagi poświęca konkretnym ramom instytucjonalnym, w jakich funkcjonują samorzady w Polsce (np. rola jednostek pomocniczych, budżet obywatelski, konsultacje społeczne jako obowiązek ustawowy). Rozszerzenie o studium przypadków lub porównanie narzędzi partycypacji w konkretnych miastach mogłoby lepiej ugruntować wnioski.

- W pracy przyjęto założenie, że interesariusze działają raczej kooperacyjnie. Tymczasem w praktyce wdrażania projektów miejskich często dochodzi do konfliktu interesów (np. mieszkańcy vs. deweloperzy, NGO vs. administracja). Zatem głębsza analiza dynamiki takich konfliktów i mechanizmów ich rozwiązywania (np. mediacja, facylitacja) mogłaby wzbogacić ujęcie teoretyczne.

- Badanie empiryczne zostało przeprowadzone poprawnie, jednak jego prezentacja momentami pozostaje ogólnikowa. Brakuje przykładowo głębszej analizy różnic między miastami lub między grupami demograficznymi, czego uzupełnienie mogłoby zwiększyć wartość analityczną badań.

- W pracy wspomniano o inteligentnym mieście, ale rozwój cyfrowych narzędzi partycypacji (e-konsultacje, aplikacje miejskie, media społecznościowe) został potraktowany marginalnie. Tymczasem pandemia COVID-19 znacząco przyspieszyła cyfryzację dialogu społecznego. Uzupełnienie treści o aktualne trendy i narzędzia cyfrowe zwiększyłoby jej nowoczesność.

Powyższe propozycje stanowią wyłącznie sugestie dla dalszych badań i rozwoju tematu, nie wpływają one w żaden sposób negatywnie na ogólną, wysoką ocenę niniejszej rozprawy doktorskiej. Wskazane uwagi mają charakter konstruktywny i mogą stanowić

inspirację do kontynuowania badań naukowych w obszarze partycypacji społecznej i zrównoważonego rozwoju miast.

Lektura przedmiotowej pracy pozwala stwierdzić, że Doktorantka jest bardzo dobrze zorientowana w problematyce podjętej w rozprawie doktorskiej. Chciałabym jednak dopytać o następujące kwestie, zaznaczając, że zapytania wynikają wyłącznie z ciekawości naukowej i wskazania obszarów dyskusyjnych:

1. Czy teoria interesariuszy ma rację bytu w przestrzeni współczesnego miasta?
2. W jaki sposób wykorzystuje się teorię interesariuszy i koncepcję zrównoważonego rozwoju w tworzeniu polityk miejskich?
3. Proszę podać przykłady, jak władze miasta Szczecina wykorzystują potencjał decyzyjny jego mieszkańców w kontekście działań społecznych i środowiskowych.
4. Jak ocenia Pani działania społeczne i środowiskowe władz miasta Szczecina w porównaniu z innymi badanymi miastami?

Podsumowując, mając na uwadze potwierdzony wkład teoretyczno-koncepcyjny w zakresie podjętej w dysertacji problematyki do nauk o zarządzaniu i jakości, względnej nowości sposobu ujęcia i oryginalności opracowania tematu, zastosowanych metod badawczych oraz samodzielnej realizacji założeń badawczych w sposób posiadający wszelkie znamiona postępowania naukowego stwierdzam, że recenzowana praca może stanowić podstawę do nadania stopnia naukowego doktora w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Rozprawa doktorska Pani mgr Ewy Bizoń-Pożyczki pt.: *Partycypacja społeczna w rozwoju zrównoważonego miasta. Determinanty, uwarunkowania, ograniczenia – ujęcie koncepcyjno-modelowe* spełnia wymogi prac doktorskich określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.), i w związku z pozytywną konkluzją recenzji wnoszę do Rady Naukowej Instytutu Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego o przyjęcie i dopuszczenie ww. pracy do publicznej obrony.

M. Stawoska-Petyk

